

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра соціології і публічного управління
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія сім'ї

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)

спеціальність 054 Соціологія
(шифр і назва)

освітня програма Соціологія управління
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни професійна підготовка; обов'язкова
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

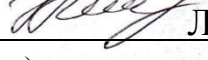
форма навчання денна
(денна / заочна/дистанційна)

Харків – 2023 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни соціологія сім'ї
(назва дисципліни)

Розробник:

доцент, кандидат соціологічних наук, доцент Ляшенко Н.О.
(посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри
соціології і публічного управління
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

Протокол від «30» червня 2023 року № 6

Завідувач кафедри В.М.Мороз
(підпис) (ініціали та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми 054 “Соціологія управління”

Кафедра соціології і публічного управління
(назва кафедри на якій викладається дисципліна)

Гарант ОП Бірюкова М.В. 30.06.2023
(ПІБ) (Підпис, дата)

Завідувач кафедрою Мороз В.М. 30.06.2023
(ПІБ) (Підпис, дата)

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

№ зп	Дата засідання кафедри-розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри (яка викладає)	Підпис завідувача кафедри (на якій викладається)	Підпис гаранта освітньої програми
1					
2					
3					
4					
5					

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – огляд основних закономірностей виникнення, функціонування і перспективами розвитку сім'ї як фундаментального соціального інституту та малої групи.

Компетентності:

- Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (СК01).
- Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому. (СК03).

Результати навчання:

- Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН01).
- Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (РН03).
- Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач (РН04).

У результаті вивчення дисципліни «Соціологія сім'ї» студенти повинні:

Знати:

- базові поняття і категорії соціології сім'ї;
- типології сімейних структур;
- функції сім'ї для особистості та суспільства;
- основні теоретичні підходи до вивчення сім'ї в соціології;
- історичної зміни сім'ї як соціального інституту та тенденції розвитку сучасної сім'ї;
- специфіку сімейного спілкування, причини та типи сімейних конфліктів та шляхи виходу з них;
- сутність і зміст сімейної політики, її принципи.

Вміти:

- застосовувати теоретичні та емпіричні методи соціологічного аналізу для дослідження, аналізу, оцінки стану та тенденцій розвитку сім'ї як соціального інституту та соціальної групи;
- виявляти проблеми в сімейних взаємодіях на різних етапах життєвого циклу сім'ї;
- здійснювати соціологічний аналіз репродуктивної, шлюбної, соціалізаційної, сексуальної поведінки в сім'ї

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Основи демографії	Соціологія гендеру
Загальна психологія	Соціологія особистості та девіантної поведінки
Загальна соціологія	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	120/4	64	56	32		32	32 РЕ	2	+	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 53 %

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	<p style="text-align: center;">Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.</p>	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1.	Л	4	<p>Змістовий модуль № 1 Сім'я як соціальний інститут</p> <p><u>Тема 1.</u> Соціологія сім'ї як галузева соціологічна дисципліна .</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття сім'ї. 2. Еволюція дослідження сімейних відносин в історії розвитку суспільства. 3. Становлення соціології сім'ї. Походження шлюбу (еволюційний і функціональний підхід). 4. Об'єкт, предмет, мета соціології сім'ї. 5. Соціологічні підходи до вивчення сім'ї 6. Зв'язок соціології сім'ї з іншими соціально - гуманітарними науками 	
2	СР	2	<p><u>Тема 1.</u> Соціологія сім'ї як галузева соціологічна дисципліна .</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надайте визначення сім'ї як соціальному інституту та соціальної групі. 2. Пояснить, чим відрізняється аналіз сім'ї з боку таких наук, як історія, демографія, психологія, соціологія здоров'я, сімейне право та соціологія сім'ї? 3. Чому сім'ю водночас розглядають як соціальний інститут та малу соціальну групу? 4. Умови життя сім'ї складаються з дії факторів макросередовища (загальні соціальні умови) та мікро середовища (найближче соціальне оточення). Які з них, на Вашу думку, здійснюють вплив на умови життя пересічної української сім'ї в наш час? 5. Опишіть проблематику досліджень в соціології сім'ї, яка була б на Вашу думку, доцільна в сучасній Україні. 6. Підготувати командний проект на тему «Сім'я в соціальній філософії Древньої Греції», «Історія філософських уявлень про сім'ю», «Проблеми сім'ї в історії соціологічної думки (О. Конт, Г. Спенсер, К. Маркс)». 	1-4, 6-8, 10
3	ПЗ	4	<p><u>Тема 1.</u> Характеристика соціології сім'ї як галузевої соціологічної дисципліни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт та предмет соціології сім'ї. 2. Місце соціології сім'ї в системі соціально-гуманітарних дисциплін. 3. Зв'язок сім'ї з первинними і вторинними групами. 4. Становлення соціології сім'ї. Теорії походження шлюбу (еволюційний і функціональний підхід). 5. Сучасні напрямки соціологічного дослідження сім'ї. 	1-4, 6-8, 10

			6. Історія філософських та соціологічних уявлень про сім'ю та шлюб.	
4	Л	4	<p><u>Тема 2.</u> Сім'я та шлюб як соціальні інститути.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інституційно-історичний підхід до вивчення сім'ї. 2. Характеристика шлюбу як соціального інституту. 3. Типи шлюбів. 4. Типи сімейних структур 5. Альтернативні форми сім'ї. 	
5	СР	2	<p><u>Тема 2.</u> Сім'я та шлюб як соціальні інститути.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Описати систему фундаментальних соціальних інститутів суспільства і місце в ній сім'ї та шлюбу. 2. Надати характеристику різним типам шлюбу. 3. Описати типи сім'ї в залежності від: <ul style="list-style-type: none"> • кількості поколінь • кількості дітей • місця локалізації її членів • наявності шлюбних партнерів • лінії наслідування майна та інших ознак 4. Поясніть, чому змінювались типи сімейних структур. Виділіть найбільш вагомі, на Вашу думку, чинники таких змін. 5. Підготувати командний проект на тему «Незареєстрований шлюб: переваги та недоліки», «Альтернативні форми сім'ї та шлюбу в традиційному суспільстві», «Новітні форми сім'ї та шлюбу в сучасному індустріальному та постіндустріальному суспільстві». 6. Зробіть опитування однолітків стосовно того, який шлюб та сім'ю вони бажали б мати. За результатами підготуйте повідомлення на семінар. 	1-4, 6-10,
6	ПЗ	4	<p><u>Тема 2.</u> Аналіз сім'ї та шлюбу як соціальних інститутів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика сім'ї як соціального інституту. 2. Соціальні чинники, що впливають на формування сімейних структур. 3. Типи сімейних структур. 4. Форми шлюбу в традиційному та сучасному суспільстві. 5. Новітні (альтернативні) форми сім'ї та шлюбу. 	1-4, 6-10,
7	Л	2	<p><u>Тема 3.</u> Історичні зміни сім'ї як соціального інституту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Дофамілістична» епоха 2. Характеристика сім'ї в традиційному суспільстві. 3. Сім'я й індустріалізація: характерні зміни сімейних відносин. 4. Постіндустріальне суспільство та зміни сім'ї. 5. Вплив війни на сім'ю як соціальний інститут. 	
8	СР	2	<p><u>Тема 3.</u> Історичні зміни сім'ї як соціального інституту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надайте порівняльний аналіз сім'ї в традиційному та індустріальному суспільстві. 2. Опишіть, на що спиралися норми багатодітності. 3. Поясніть, що призводить до стандарту малодітності в сучасної сім'ї. 4. Чи можна говорити про кризу сім'ї як соціального інституту? Порівняйте концепції модернізації сім'ї та кризи сім'ї. 5. Поясніть, які чинники змінювали сім'ю при переході до нового типу суспільства. 	1, 2, 3, 4, 6

			<p>6. Підготувати командний проект за темою «Розвиток сім'ї в Україні – від патріархальної до егалітарної, від багатодітної та складної до малодітної та простої».</p> <p>7. Звертаючись до структури сім'ї як соціального інституту поміркуйте, які зміни відбулися в ньому під час війни та будуть в післявоєнний період.</p>	
9	ПЗ	2	<p><u>Тема 3.</u> Аналіз змін сім'ї як соціального інституту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Дофамілістична» епоха 2. Характеристика сім'ї в традиційному та індустріальному суспільстві. 3. Постіндустріальне суспільство та зміни сім'ї. 4. Зміни в сім'ї українців в умовах війни. 	1, 2, 3, 4, 6
10	Л	2	<p><u>Тема 4.</u> Функції сім'ї для особистості та суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні функції сім'ї. 2. Суспільне і індивідуальне значення функцій сім'ї. 3. Особливості функціонування сучасної сім'ї. 	
11	СР	2	<p><u>Тема 4.</u> Функції сім'ї для особистості та суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Описати суспільне і індивідуальне значення функцій сім'ї. 2. Надати характеристику специфічним і неспецифічним функціям сім'ї. Пояснити, чому неспецифічні функції змінювалися на протязі часу 3. Описати тенденції розвитку функцій сім'ї у суспільстві: <ul style="list-style-type: none"> - репродуктивної та виховної, - економічної та господарсько-побутової, - рекреативної та дозвільної, - сексуальної та соціально-психологічної. 4. Запитайте у членів Вашої родини та друзів для чого в першу чергу їм потрібна сім'я. На основі отриманих відповідей опишіть, на які функції в першу чергу звертали увагу респонденти. Чи існують розбіжності в їх відповідях? Пояснить, з чим вони, на Вашу думку, пов'язані. 5. Які функції сім'ї, на Вашу думку, додатково актуалізувалися під час війни? 	1-4, 6-10,
12	ПЗ	2	<p><u>Тема 4.</u> Значення сім'ї для особистості та суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні функції сім'ї як соціального інституту та малої групи. 2. Суспільне і індивідуальне значення функцій сім'ї. 3. Особливості функціонування сучасної сім'ї. 4. Історичні зміни функцій сім'ї. 5. Нові виклики функціям сім'ї в умовах війни. 	1-4, 6-10,
13	Л	2	<p><u>Тема 5.</u> Сімейна соціалізація</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття сімейної соціалізації, її специфіка, нормативний та інформаційний вплив на особистість. 2. Теоретичні пояснення сімейної соціалізації. 3. Історичні особливості сімейної соціалізації. Конфліктна соціалізація. 4. Особливості сімейної соціалізації в сучасній Україні. 	
14	СР	2	<p><u>Тема 5.</u> Сімейна соціалізація</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чим відрізняються нормативний і інформаційний впливи сім'ї? 2. Поясніть основні особливості сімейної соціалізації в індустріальному суспільстві? 	1, 2, 5, 7

			<p>3. Наведіть негативні фактори, що впливають на сімейну соціалізацію в сучасній Україні?</p> <p>4. Підготувати командний проект на тему: «Соціокультурні моделі соціалізації і історичний процес».</p>	
15	ПЗ	2	<p><u>Тема 5. Сімейна соціалізація</u></p> <p>1. Поняття сімейної соціалізації, її специфіка, нормативний та інформаційний вплив на особистість.</p> <p>2. Теоретичні пояснення сімейної соціалізації.</p> <p>3. Історичні особливості сімейної соціалізації. Конфліктна соціалізація.</p> <p>4. Особливості сімейної соціалізації в Україні умовах війни.</p>	1, 2, 5 7
16	Л	2	<p><u>Тема 6. Життєвий цикл сім'ї та соціальні проблеми його окремих стадій.</u></p> <p>1. Поняття "життєвий цикл сім'ї". Причини його вивчення в соціології.</p> <p>2. Трансформація життєвого циклу сім'ї протягом часу.</p> <p>3. Основні напрямки дослідження життєвого циклу сім'ї.</p> <p>4. Зміни ЖЦС в умовах війни.</p>	
17	СР	2	<p><u>Тема 6. Життєвий цикл сім'ї та соціальні проблеми його окремих стадій</u></p> <p>1. Які стадії життєвого циклу сім'ї зазнають найбільших змін в останні 50 років в Україні?</p> <p>2. Наведіть приклади причин, що роблять життєвий цикл сім'ї неповним.</p> <p>3. Надати поняття кризових (стресових) сімейних подій та пояснити їх вплив на етапи життєвого циклу сім'ї.</p> <p>4. Проілюструйте на прикладі життєвого циклу сім'ї своєї прабабусі та бабці вплив соціальних чинників на його стадії. Як ви вважаєте, чи були ці цикли типові для сімейного життя представників соціальних та демографічних груп, до яких належали Ваші родичі в ті часи? Пояснить Вашу думку.</p> <p>5. Накреслити життєвий цикл ідеальної для Вас сім'ї. Пояснить, чому ви обрали його події саме в ті періоди життя. Описати чинники, які можуть вплинути на його зміни.</p> <p>6. Як війна змінює ЖЦС?</p>	1, 2, 5, 7
18	ПЗ	2	<p><u>Тема 6. Життєвий цикл сім'ї та соціальні проблеми його окремих стадій</u></p> <p>1. Критерії конструювання життєвого циклу сім'ї.</p> <p>2. Основні етапи ЖЦС в залежності від репродуктивних подій.</p> <p>3. Класифікація чинників, які визначають неповноту життєвого циклу сім'ї.</p> <p>4. Зміни ЖЦС в умовах війни.</p>	1, 2, 5, 7
19	Л	4	<p>Змістовий модуль № 2 Сімейна поведінка.</p> <p><u>Тема 7. Шлюбна поведінка та шлюбний відбір.</u></p> <p>1. Поняття шлюбної поведінки та шлюбного відбору.</p> <p>2. Функції предшлюбного періоду.</p> <p>3. Фактори шлюбного відбору.</p> <p>4. Соціально-психологічні теорії шлюбного вибору:</p> <ul style="list-style-type: none"> - соціалізаційний підхід З.Фрейда, - теорія комплементарних потреб Р.Ф.Уінча (ТКП-теорія), 	

			<ul style="list-style-type: none"> - принцип гендерної конгруентності в інструментальній теорії Р.Сентера, - теорія обміну Дж.Хоманса, - теорія «Стимулів-цінностей-ролей» (СЦР- теорія) Бернарда Мурстайна, - теорії Адамса та Мак-Гоулдріка. - «Кругова теорія любові» А.Рейса. 	
20	СР	3	<p><u>Тема 7. Шлюбна поведінка та шлюбний відбір.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що можна встановити, вивчаючи шлюбний відбір? 2. Які фактори шлюбного відбору зазнають найбільших змін протягом останніх 50-ти років в Україні? 3. Чи змінюється «шлюбний градієнт» при переході від традиційного до сучасного суспільства? 4. Проілюструйте на прикладі сім'ї своїх батьків та прабатьків дію культурологічних та соціологічних факторів шлюбного відбору. 5. Які основні комплементарні потреби, на ваш погляд, аналізуються при шлюбному відборі? Поясніть свою відповідь прикладами. 6. Чи є різниця в процедурі шлюбного відбору в сім'ях представників різних класів, різних релігійних груп, різних етносів, міських та сільських мешканців? 7. Поясніть схему процесу шлюбного відбору в теорії «Стимулів-цінностей-ролей» (СЦР- теорія) Бернарда Мурстайна на прикладі сім'ї літературних чи кіногероїв, ваших знайомих чи родичів. 8. Які, на вашу думку, групи критеріїв шлюбного відбору доцільно виділяти в межах соціологічних досліджень? 9. Чим відрізняється дошлюбний та перед шлюбний період? 10. Опишіть, які, на Вашу думку, дошлюбні чинники позитивно або негативно впливають на стабільність майбутнього браку? 11. Підготувати командний проект на тему «Культурне різноманіття процесу шлюбного відбору» 	1, 2, 4, 5, 7
21	ПЗ	4	<p><u>Тема 7. Шлюбна поведінка та шлюбний відбір.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття шлюбної поведінки та шлюбного відбору. 2. Фактори шлюбного відбору. 3. Соціально-психологічні теорії шлюбного вибору: <ul style="list-style-type: none"> • соціалізаційний підхід З.Фрейда, • теорія комплементарних потреб Р.Ф.Уінча (ТКП-теорія), • принцип гендерної конгруентності в інструментальній теорії Р.Сентера, • теорія обміну Дж.Хоманса, • теорія «Стимулів-цінностей-ролей» (СЦР- теорія) Бернарда Мурстайна. • теорії Адамса та Мак-Гоулдріка. • «Кругова теорія любові» А.Рейса. 4. Шлюбний відбір в культурах світу. 5. Специфіка шлюбного відбору під час війни та в післявоєнний період. 	1, 2, 4, 5, 7
22	Л	4	<u>Тема 8. Сексуальна поведінка</u>	

			<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, цілі та теоретичні підходи до аналізу сексуальної поведінки в соціології. 2. Еволюція сексуальної культури в суспільстві. 3. Етичні системі, що регулюють сексуальну поведінку: легалізм, ситуаційна етика, гедонізм, аскетизм і раціоналізм. 4. Сучасні тенденції в сфері сексуальної поведінки. 5. Теорії та тенденції дошлюбної сексуальної поведінки. 6. Закономірності сексуальної поведінки в шлюбі. 	
23	СР	3	<p><u>Тема 8. Сексуальна поведінка</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть зв'язок сексуальної та репродуктивної поведінки. Завдяки чому сексуальна поведінка відокремилась від репродуктивної? 2. Які цілі сексуальної поведінки в першу чергу намагаються досягти ті, хто починає сексуальне життя? 3. Чому, на вашу думку, існує різноманіття цілей сексуальної поведінки? 4. Яка складова – соціальна чи фізіологічна домінує в сексуальному житті особистості? 5. Визначити чинники, що впливають на сексуальну поведінку особистості. 6. Сформулюйте визначення наступних понять: «гендерна культура», «гендерна роль», «сексуальна культура», «сексуальний сценарій». 7. Яка з етичних теорій сексуальної поведінки (легалізм, ситуаційна етика, гедонізм, аскетизм і раціоналізм) на вашу думку найбільш розповсюджена в сучасній Україні? Яка була розповсюджена 150 років тому раніше? Поясніть свою відповідь. 8. Чи відрізняються сучасні тенденції в сфері сексуальної поведінки в Європі та в Україні? 9. Які сучасні тенденції в сфері сексуальної поведінки, на вашу думку, позитивно, а які негативно впливають на соціальні та сімейні відносини? 10. Назвіть основні напрямки соціологічних досліджень сексуальної поведінки та поясніть, кому може бути потрібна отримана інформація. 11. Підготувати командний проект на тему «Сексуальні ролі та нерівність: історичні аспекти проблеми», «Культурне різноманіття сексуальної поведінки». 	1, 2, 9
24	ПЗ	4	<p><u>Тема 8. Соціологічний аналіз сексуальної поведінки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, цілі та теоретичні підходи до аналізу сексуальної поведінки в соціології. 2. Еволюція сексуальної культури в суспільстві. 3. Етичні системі, що регулюють сексуальну поведінку: легалізм, ситуаційна етика, гедонізм, аскетизм і раціоналізм. 4. Сучасні тенденції в сфері сексуальної поведінки. 5. Закономірності сексуальної поведінки в шлюбі. 	1, 2, 9
25	Л	4	<p><u>Тема 9. Репродуктивна поведінка.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «репродуктивної поведінки». Фізіологічні та соціальні основи її формування. 2. Основні елементи структури репродуктивної поведінки: <ol style="list-style-type: none"> 2.1 репродуктивні норми; 	

			<p>2.2 репродуктивні потреби; 2.3 Репродуктивні установки; 2.4 репродуктивні мотиви. 3. Репродуктивний цикл і репродуктивний процес. 4. Репродуктивна поведінка в сучасній українській сім'ї до війни, під час та після війни. .</p>	
26	СР	3	<p><u>Тема 9.</u> Репродуктивна поведінка. 1. Пояснити спільне та розбіжне в репродуктивній поведінки людини та тварин. 2. Описати фізіологічні та соціальні основи відсутності дітей. 3. Описати механізм засвоєння та підтримки репродуктивних норм. 4. Описати фактори зміни репродуктивних норм та потреби в дітях 5. Назвіть основні типи та пояснить причини дослідження репродуктивних установок. 6. Які типи репродуктивних мотивів найбільш розповсюджені в сучасних українських сім'ях? 7. Описати основні етапи репродуктивного процесу. Пояснить, які фізіологічні та соціокультурні чинники впливають на кожний з них. 8. Описати зміни репродуктивній поведінки під час та після війни.</p>	1, 2, 4, 5,
27	ПЗ	4	<p><u>Тема 9.</u> Репродуктивна поведінка. 1. Поняття «репродуктивної поведінки». Фізіологічні та соціальні основи її формування. 2. Основні елементи структури репродуктивної поведінки: 2.1 репродуктивні норми; 2.2 репродуктивні потреби; 2.3 Репродуктивні установки; 2.4 репродуктивні мотиви та їх соціологічні виміри. 3 Репродуктивний цикл і репродуктивний процес. 4. Репродуктивна поведінка в сучасній українській сім'ї.</p>	1, 2, 4, 5,
28	Л	4	<p><u>Тема 10.</u> Сімейне спілкування та сімейні конфлікти. 1. Специфіка сімейного спілкування. 2. Поняття сімейного конфлікту. 3. Види сімейних конфліктів та шляхи виходу з них. 4. Розлучення та його наслідки. 5. Проблема стабільності молоді сім'ї. 6. Війна та сімейне спілкування.</p>	
29	СР	3	<p><u>Тема 10.</u> Сімейне спілкування та сімейні конфлікти. 1. Описати культуру спілкування та її складові. 2. Надати характеристику бар'єрам спілкування та можливим шляхам їх подолання. 3. Порівняти сімейне спілкування зі спілкуванням з друзями та колегами. 4. Що в соціології розуміють під поняттям «протиріччя» та «конфлікт»? 5. Описати позитивні та негативні функції конфліктів.</p>	1, 2, 4, 5, 7 11

			6. Описати можливі типи та види сімейних конфліктів. 7. Описати можливі типи конфліктів між подружжям. 8. Чи неминучі конфлікти батьків та дітей? Обґрунтувати відповідь. 9. На прикладах пояснити шляхи виходу з сімейних конфліктів. 10. Описати плюси та мінуси розлучення для подружжя, дітей та суспільства. 11. Чи неминучі конфлікти батьків та дітей? Обґрунтувати відповідь. 12. На прикладах пояснити шляхи виходу з сімейних конфліктів. 13. Повторні шлюби: поняття, особливості існування. 14. Описати плюси та мінуси розлучення для подружжя, дітей та суспільства. 15. Підготувати командний проект на тему «Повторні шлюби: поняття, особливості існування». 16. Вплив війни на сімейне спілкування. 17. Підготувати (за бажанням) повідомлення на тему «Соціальна робота з сім'єю в Україні та її специфіка під час війни.»	
30	ПЗ	4	<u>Тема 10.</u> Сімейне спілкування та сімейні конфлікти. 1. Соціологічний підхід до вивчення міжособистих відносин в сім'ї. 2. Специфіка сімейного спілкування. 3. Індикатори сімейного напруження. 4. Типи сімейних конфліктів. 5. Шляхи виходу з сімейного конфлікту. 6. Профілактика сімейних конфліктів. 7. Розлучення та його наслідки. 8. Повторні шлюби, їх особливості та проблеми. 9. Сімейне спілкування під час війни.	1, 2, 4, 5, 7 11
31	СР	32	Підготовка проекту по одній з тем модуля. Всього студент повинен прийняти участь у 2 проектах та виконати індивідуальне завдання.	
Разом (годин)		120		

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
----------	--------------------------------	--------------------

1	Опрацювання лекційного матеріалу	16
2	Підготовка до практичних(семінарських) занять	16
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	-
4	Виконання індивідуальних завдань, підготовка командних проектів	24
	Разом	56

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Протягом семестру здійснюється підготовка та захист презентації за темами командних та індивідуальних проектів, відповідно до тем курсу.

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1	<p>Підготувати командний проект на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Сім'я в соціальній філософії Древньої Греції», • «Історія філософських уявлень про сім'ю», • «Проблеми сім'ї в історії соціологічної думки (О. Конт, Г. Спенсер, К. Маркс)». 	1-2
2	<p>Підготувати командний проект на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Неzareєстрований шлюб: переваги та недоліки», • «Альтернативні форми сім'ї та шлюбу в традиційному суспільстві», • «Новітні форми сім'ї та шлюбу в сучасному індустріальному та постіндустріальному суспільстві». 	3-4
3	<p>Зробіть опитування однолітків стосовно того, який шлюб та сім'ю вони бажали б мати. За результатами підготувати повідомлення на семінар.</p> <p>Підготувати командний проект за темою «Розвиток сім'ї в Україні – від патріархальної до егалітарної, від багатодітної</p>	3-4

4	та складної до малодітної та простої».	5
	Підготувати проект на тему:	
5	– Соціокультурні моделі соціалізації і історичний процес;	
	– Соціалізація дитини в умовах класичного дитячого будинку та її недоліки. Поміркуйте яких знань, вмінь, навичок не можливо в них отримати дитині.	7
	В межах індивідуальних завдань студенту потрібно:	
6	<ul style="list-style-type: none"> • Проілюструвати на прикладі накресленого життєвого циклу сім'ї своєї прабабусі (якщо складно – бабці) вплив соціальних чинників на сімейні події та тривалість його стадій. Як ви вважаєте, чи були ці цикли та їх тривалість типові для сімейного життя представників соціальних та демографічних груп, до яких належали Ваші родичі в ті часи? Пояснить Вашу думку. 	8
	<ul style="list-style-type: none"> • Накреслити життєвий цикл ідеальної для Вас сім'ї. Пояснить, чому ви б обрали його події саме в ті періоди Вашого життя. Описати чинники, які можуть вплинути на його зміни. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Проаналізувати життєвий цикл сім'ї, що надано викладачем та описати, у який період часу, для представників яких соціальних груп він може бути типовим. Аргументовано пояснити свою думку. 	
	Підготувати командний проект на тему «Культурне різноманіття процесу шлюбного відбору»	
7		9
	Проаналізував оголошення на сайтах знайомств (не менш 200) виділити, що прагнуть отримати та що пропонують чоловіки та жінки різних вікових груп. Оформити та представити отримані результати у вигляді презентації.	
8		9-10
	Підготувати командний проект на тему:	
	<ul style="list-style-type: none"> • «Сексуальні ролі та нерівність: історичні аспекти 	

9	<p>проблеми»,</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Культурне різноманіття сексуальної поведінки». 	11-12
10	<p>Підготувати командний проект на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Аборт як соціальне явище», • «Державне регулювання репродуктивної поведінки» 	15-16
11	<p>Підготувати командний проект на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Сімейне насильство», • «Попередження сімейних конфліктів». • «Вирішення сімейних конфліктів» • Необхідність, сутність та зміст сімейної політики держави. • Соціальна підтримка сім'ї в умовах війни 	

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу); метод проблемного викладення; частково-пошуковий, або евристичний метод (лекції за окремими темами викладаються в проблемній формі)

Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод(під час підготовки індивідуальних проєктів); дослідницький метод (студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть дослідження, виміри та виконують інші пошукові дії для створення презентації на задану тему). Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі дискусії.

Лекції – викладення теоретичного матеріалу лектором згідно навчальної програми і розподілу годин поміж темами. Використовуються різні інтерактивні форми активізації аудиторії та відеопрезентації вербальної інформації. Лектор має власний конспект, що відображає основний зміст теми, студенти занотовують нову інформацію у власні конспекти.

Практичні заняття – проводяться у формі семінарських занять. Для семінарських занять студенти опрацьовують лекційний матеріал, готують виступи з використанням навчальної і наукової літератури, виступають з презентаціями. Лектор оцінює активність студентів впродовж семінару за прийнятою шкалою оцінок в балах. Під час семінарського заняття обов'язково за кожною темою оцінюються рівень знань студентів за допомогою тестових завдань та письмової самостійної роботи на знання основних понять за темою.

Індивідуальне завдання – вид самостійної роботи поза аудиторними годинами, коли студент, використовуючи лекційний матеріал та додаткові джерела знань, розробляє особисту тему.

Підготовка презентації – вид самостійної роботи, що виконується студентом (або 2-3 студентами) поза аудиторними годинами. Студент вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або Інтернет-ресурси. Також складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок, набраних на комп'ютері. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку від викладача.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі заліку або шляхом накопичення балів за поточним контролем по змістовним модулям.

Залік – усна відповідь на питання, що містяться в білеті або відповідь на підсумковий тест. Питання доводяться до студентів заздалегідь. Питання та тести готує лектор. Він має оцінити якість відповіді студента за прийнятною шкалою академічних оцінок.

Контрольні питання з курсу до заліку

1. Соціологія сім'ї як спеціальна соціологічна теорія.
2. Предмет та об'єкт соціології сім'ї.
3. Специфіка соціологічного підходу до вивчення сім'ї
4. Еволюція сімейних відносин в історії розвитку суспільства.
5. Історичний розвиток уявлень про сім'ю.
6. Сім'я як соціальний інститут
7. Сучасний стан сім'ї і тенденції її розвитку.
8. Шлюб як соціальний інститут. Види шлюбів в сучасному суспільстві.
9. Сім'я як мала соціальна група.
10. Типи сімейних структур.
11. Альтернативні форми сім'ї та шлюбу.
12. Основні функції сім'ї та їх характеристика.
13. Сутність репродуктивної та виховної функцій сім'ї.
14. Історичні зміни в економічній та господарсько-побутовій функціях сім'ї.
15. Характеристика рекреативної та дозвільної функції сім'ї.
16. Специфічні і неспецифічні функції сім'ї.
17. Суспільне і індивідуальне значення функцій сучасної сім'ї
18. Дисфункціональні відносини в сім'ї: причини і наслідки.
19. Нормативний і інформаційний вплив сім'ї на соціалізацію особистості.
20. Механізми сімейної соціалізації.
21. Історичні особливості сімейної соціалізації.
22. Поняття життєвого циклу сім'ї.
23. Критерії конструювання життєвого циклу сім'ї.
24. Поняття неповноти життєвого циклу сім'ї.
25. Поняття кризових сімейних подій та їх вплив на етапи життєвого циклу сім'ї.
26. Молода сім'я та проблеми її стабільності.
27. Механізми адаптації і інтеграції в молодій сім'ї.
28. Проблеми формування рольової структури молодого сім'ї.
29. Соціально-економічні та соціально-психологічні проблеми молодих сімей.
30. Поняття та форми сімейної поведінки.

31. Сутність самозбережувальної поведінки.
32. Шлюбна поведінка.
33. Фактори шлюбного відбору.
34. Соціально-психологічні теорії шлюбного вибору: соціалізаційний підхід З.Фрейда, теорія комплементарних потреб Р.Ф.Уінча (ТКП-теорія), принцип гендерної конгруентності в інструментальній теорії Р.Сентера.
35. Пояснення шлюбного відбору в межах теорії обміну Дж.Хоманса.
36. Теорія «Стимулів-цінностей-ролей» (СЦР- теорія) Бернарда Мурстайна, що пояснює шлюбний відбір.
37. Етапи шлюбної поведінки.
38. Соціальний аспект сексуальної поведінки.
39. Сексуальна поведінка як соціокультурний феномен.
40. Теорії дошлюбної сексуальної поведінки.
41. Міжкультурні відмінності в сексуальній поведінці.
42. Типологія етичних сексуальних теорій: легалізм, ситуаційна етика, гедонізм, аскетизм та раціоналізм.
43. Сучасні тенденції в сфері сексуальної поведінки.
44. Сексуальна і репродуктивна поведінка: спільне й відмінності.
45. Сутність та структура репродуктивної поведінки.
46. Поняття «репродуктивної поведінки», її соціокультурні та фізіологічні регулятори.
47. «Чайлдфрі» як соціальний феномен.
48. Репродуктивний процес, репродуктивний цикл, репродуктивний період.
49. Потреба в дітях і репродуктивні установки.
50. Репродуктивні мотиви та їх соціологічні виміри.
51. Ситуації, які визначають репродуктивну поведінку.
52. Рутинна і проблемна репродуктивна поведінка.
53. Специфіка сімейного спілкування.
54. Поняття сімейного конфлікту. Види сімейних конфліктів.
55. Шляхи виходу з сімейних конфліктів
56. Соціологічний аспект подружніх конфліктів.
57. Розлучення як соціально-психологічний феномен.
58. Необхідність, сутність та зміст сімейної політики держави.
59. Тенденції розвитку шлюбно-сімейних відносин.
60. Загальна характеристика сучасної української сім'ї.

2.Поточний контроль проводиться за результатами роботи студентів на семінарських заняттях, методом оцінювання контрольних робіт, оцінювання тестів, самостійних робіт, індивідуальних завдань, командних проектів, презентацій.

Контроль на семінарських заняттях – оцінювання виступів студентів, відповідей на питання поставлені викладачем, оцінці виконання

тестових завдань, оцінок під час самостійних робіт, оцінювання внеску окремих студентів у групову роботу при підготовці командного проекту.

Контрольна робота – вид поточного контролю знань студентів, який має на меті виявити рівень знань студентів, що отримані за пройденим матеріалом. Дата проведення контрольної роботи доводиться до студентів і призначається по завершенню вивчення змістовного модулю. Питання та тестові завдання готує викладач, що веде практичні заняття, вони узгоджуються з лекційними питаннями і тематикою семінарських занять. Контрольна робота виконується у письмовій формі в присутності викладача, оцінюється за прийнятою шкалою і оцінка може використовувати викладачем для підрахунку кумулятивного балу за підсумками вивчення дисципліни.

Індивідуальні завдання – оцінюються викладачем або за результатами доповіді на практичному занятті або окремо за наданим текстом. Виконання проекту передбачає командну(2-3 студента) або індивідуальну дослідницьку роботу за вибраною темою, підготовку письмового звіту та проведення презентації за допомогою мультимедійного обладнання в присутності викладачів кафедри. Командний проект – це пізнавально-аналітична робота.

Ціль проекту полягає в перевірці успішності засвоєння студентами категоріального апарату соціології сім'ї та уміння використовувати соціологічну уяву для аналізу явищ і процесів, що відбуваються у суспільстві.

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ
ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)**

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання успішності студента для іспиту

Контрольні роботи (тестові за темами)	Контрольні роботи (за модулями)	Індивідуальні завдання (проекти)	залік	Сума
40 (5*8)	20 (10*2)	20	20	100

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ЄКТС

Рейтингова Оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<p>- Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах;</p> <p>- вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку;</p> <p>- вміння проводити теоретичні</p>	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності

			<p>розрахунки;</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	
82-89	В	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі. 	Відповіді на запитання містять певні неточності;
75-81	С	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати 	- невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.

			практичні задачі.	
64-74	D Д	Задовільно	<p>- Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування;</p> <p>- вміння вирішувати прості практичні задачі.</p>	<p>Невміння давати аргументовані відповіді на запитання;</p> <p>- невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки;</p> <p>- невміння вирішувати складні практичні задачі.</p>
60-63	E	Задовільно	<p>- Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля,</p> <p>- вміння вирішувати найпростіші практичні задачі.</p>	<p>Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля;</p> <p>- невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку;</p> <p>- невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач</p>
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	<p>Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом.</p>	<p>Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля;</p> <p>- істотні помилки у відповідях на запитання;</p> <p>- невміння розв'язувати прості</p>

				практичні задачі.
1-34	F (потрібне повторне вивчення)	Незадовільно	-	<ul style="list-style-type: none"> - Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; -незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

- 1) силабус
- 2) робоча програма навчальної дисципліни
- 3) навчальний контент (конспект або розширений план лекцій);
- 4) плани семінарських занять
- 5) завдання для самостійної роботи студентів
- 6) питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів
- 7) бібліотечний фонд університету і кафедри
- 8) сайт кафедри: <http://web.kpi.kharkov.ua/sp/054-sotsiologiya-bakalavr-2/>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Лукашевич М.П., Шандор Ф.Ф. Соціологія сім'ї: підручник / М.П. Лукашевич, Ф.Ф. Шандор. – К. : Знання, 2013. – 223 с. // https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Lukashevitch-Soziolog-2012.pdf
2	Соціологія сім'ї : конспект лекцій для студентів спеціальності 054 «Соціологія» у 2-х частинах. Ч. I. Сім'я як соціальний інститут / Н.О. Ляшенко, Н.М. Семке. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – 96 с.// http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/39139/1/Book_2018_Liashenko_Sotsiologhiia_simi_Ch_1.pdf
3	Глазунов С. В. Соціологія сім'ї: Навч. посібник для вищ. закл. освіти. – Д.: РВВДД. – 2000. – 140с.// https://studfile.net/preview/7409098/

Допоміжна література

4	Ляшенко Н.О. Соціологія сім'ї / Галузеві соціології: навчальний посібник : у двох томах. Том 1. Розділ IV Н.О. Ляшенко. – Х. : Центр навч. л-ри, 2009. – С. 120 – 167.
5	Гідденс Ентоні. Соціологія / Пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; Наук. ред. О Іваненко. – К.: Основи, 1999. – 726 с. (Глава "Сім'я, шлюб і особисте життя". – С.174 – 211.// http://westudents.com.ua/glavy/86796-dti-t-hto-h-doglyada.html
6	Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч.посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. – 136 с. //chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/ https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf
7	Психологія сім'ї / Л.В. Помиткіна та ін. : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. – К. : Вид-во нац. авіа. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 270 с
8	Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. К.: ТОВ "Основа-Принт", 2009.

9	Практикум з соціології для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / М. В. Бірюкова, В.О. Болотова, В.В. Бурега та ін.; під заг. ред. проф. Буреги В.В. – Х. : НТУ «ХП», 2015.// http://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2015/11/Praktikum-2015.pdf
10	Танчин І. З. Соціологія : навч. посіб. / І. З. Танчин. – 3-тє вид., перероб. – К. : Знання, 2008. – 351 с. // http://westudents.com.ua/glavy/87968-tema-61-sotsologiya-sm-shlyubu.html
11	Найвищий показник розлучень у Європі: що відбувається з сім'ями в Україні/ URL: https://rubryka.com/article/family-and-divorces-in-ukraine/
12	Contemporary Families: An Equity Lens // Elizabeth B. Pearce.Linn-BentonCommunityCollegeAlbany, Oregon // https://openoregon.pressbooks.pub/families/
13	Scociology of the Family / Ron Hammond, Paul Cheney, Raewyn Pearsey // http://freesociologybooks.com/Sociology_Of_The_Family/01_Changes_and_Definitions.php

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. ukrstat.gov.ua (Статистичні матеріали Держкомстату України)
2. http://i-soc.com.ua/institute/el_library.php (Електронна бібліотека Інституту соціології НАН України)
3. <http://sau.in.ua/theme/simya/> (Соціологічна асоціація України, дослідження, сім'я)
4. <https://genderindetail.org.ua/> (Гендер в деталях)
5. Сайт державного інституту сімейної та молодіжної політики. URL: <https://dismp.gov.ua/>
6. Сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: www.idss.org.ua
7. Сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>